

Reactie internetconsultatie ketenaansprakelijkheid bij online verkoop alcohol

Maak
shoppen
slimmer

Introductie

Thuiswinkel.org is dé belangenbehartiger van de Nederlandse e-commercesector met ruim twee duizend leden, waaronder online verkopers van alcohol. Middels deze notitie kaart Thuiswinkel.org de wensen en zorgen aan van haar achterban met betrekking tot de uitwerking van het amendement van de leden Van den Berge en Renkema over het verantwoordelijk maken van ketenpartijen voor het uitvoeren van een leeftijdscontrole bij de aflevering van alcoholhoudende drank.

Allereerst willen wij benadrukken dat geen van onze leden alcohol wil verkopen aan minderjarigen. Samen willen we bijdragen aan veilige en verantwoorde alcoholverkoop, waarbij jongeren beschermd worden.

Het is echter de vraag of de voorgestelde wetwijziging helpt bij het beschermen van jongeren. We hebben zorgen over de doelmatigheid van de wetgeving (zorgen nieuwe regels voor minder verkoop van alcohol aan jongeren) en de gevolgen die ketenaansprakelijkheid van vervoerders met zich meebrengt voor verkopers die aan de regels voldoen (kosten en oneerlijke concurrentie). De wetgever dient ook buitenlandse spelers op gelijke voet te handhaven, meer duidelijkheid te bieden over hoe ver de aansprakelijkheid en verwijtbaarheid reikt en te waarborgen dat de kosten voor de leeftijdscontrole binnen de perken blijft.

De verschuiving van aansprakelijkheid

Het Alcoholbesluit bevat onder meer regels over het beschikken en hanteren van een geborgde werkwijze die moet waarborgen dat online of telefonisch bestelde alcoholhoudende drank slechts wordt afgeleverd bij meerderjarigen (alcoholwetgeving, artikel 20a lid 2 AW). De alcoholwet biedt de mogelijkheid om via algemene maatregelen van bestuur ketenpartijen (vervoerders) te verbieden in strijd te handelen met geborgde werkwijze en hiermee de aansprakelijkheid uit te breiden. Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport wenst ketenaansprakelijkheid in te voeren als een manier om de naleving te verbeteren. Zij heeft aangegeven dat zij ketenaansprakelijkheid als een logisch gevolg van de huidige wetgeving en de lage nalevingscijfers beschouwen.

Thuiswinkel.org vraagt zich af of deze beredenering van de wetgever klopt. Is het inderdaad zo dat de vervoerder zijn plichten uit de geborgde werkwijze niet goed uitvoert? Is het de vervoerder die niet de leeftijd van de ontvanger controleert zoals de geborgde werkwijze aangeeft? Of nemen de webshops de dienst niet af bij de vervoerder? Alvorens met nieuwe regels te komen zou het ministerie hier onderzoek naar moeten doen en zou de NVWA effectief moeten handhaven. We denken dat dit meer invloed zal hebben op het lage nalevingscijfer dan nieuwe wetgeving.

Een vraag die de wetgever zich ook moet stellen is of ketenaansprakelijkheid van de vervoerder ervoor zal zorgen dat meer webshops die nu niet compliant zijn dan wel de dienst (leeftijdsverificatie) gaan afnemen bij hun vervoerder? Thuiswinkel.org denkt van niet. De dienst van vervoerders om de leeftijd van de ontvanger te controleren zal naar alle waarschijnlijkheid duurder worden.

Thuiswinkel.org is van oordeel dat het nieuwe wetsvoorstel nog veel onduidelijkheid bevat over de reikwijdte van de ketenaansprakelijkheid die toegelicht moet worden in de memorie van toelichting. We vragen ons bijvoorbeeld af of de ketenaansprakelijkheid alleen geldt als de dienst leeftijdscontrole aan de deur wordt afgenomen en de verpakking aantoont dat er alcohol in het pakket zit? Of geldt de ketenaansprakelijkheid ook als de vervoerder weet dat hij een pakket verstuurt van een webshop die alcohol verkoopt? Tijdens de informatiesessie werd ook benoemd dat, bij herhaaldelijk niet naleven van de geborgde werkwijze door de vervoerders, de webwinkel aansprakelijk kan worden gesteld en getracht kan worden een andere vervoerder

te gebruiken. Dit is ons ziens zeer onlogisch en uiterst onwerkbaar in een oligopolistische vervoersmarkt. Volgens ons geeft het wetsvoorstel geen duidelijk antwoord op deze voor de hand liggende vragen.

In de optiek van Thuiswinkel.org zal deze nieuwe wet er niet voor zorgen dat online verkopers, die nu niet compliant zijn, en de leeftijd van de ontvanger niet laten controleren, wel gaan voldoen. Striktere handhaving op bestaande wetgeving is veel efficiënter om het probleem van lage nalevingscijfers op te lossen dan nieuwe regels en ketenaansprakelijkheid.

In de praktijk merken webshops dat ze impactvolle maatregelen moeten nemen, terwijl minderjarigen zelden alcohol via hun kanalen kopen. Jongeren die alcohol willen verkrijgen, doen dit meestal via sociale bronnen zoals vrienden of familie¹. Het doel van de wet, zorgen voor minder alcohol misbruik onder jongeren, zal hierdoor dan ook niet worden gehaald. Wij stellen dus vraagtekens bij de doelmatigheid van de wijziging.

Zorgen over de verschuiving van de aansprakelijkheid

Als dit wetsvoorstel op deze manier wordt doorgevoerd, maken we ons zorgen over de impact voor online verkopers. We verwachten dat de kosten van vervoerders voor het vervoeren van alcohol (en controle van de leeftijd) enorm zullen toenemen, doordat vervoerders hun juridische aansprakelijkheid willen indekken.

De geschetste situatie zal de concurrentiepositie van bedrijven die moedwillig niet compliant zijn enorm bevorderen. Wij verwachten dat de stijging in kosten en extra handelingen voor de consument zal leiden tot een onevenwichtig speelveld, waarbij compliant verkopers hogere kosten moeten dragen, terwijl niet-compliant webshops een groot voordeel behalen. Dit zou zelfs verkopers kunnen ontmoedigen om compliant te zijn, aangezien de concurrentiepositie van niet-compliant partijen daardoor sterk wordt verbeterd. Dit wetsvoorstel heeft zeer waarschijnlijk niet tot gevolg dat meer webshops de leeftijd van hun klanten gaan controleren. Doordat kosten zo toenemen, eerder het omgekeerde. Ketenaansprakelijkheid biedt hiervoor geen oplossing, tenzij vervoerders ook aansprakelijk zijn als verkopers niet kenbaar maken dat ze alcohol versturen.

Ten slotte zal nieuwe regelgeving niet zijn doel bereiken als deze wetgeving niet ook geldt voor buitenlandse webshops die in Nederland leveren. Hierdoor zullen buitenlandse alcoholverkopers op oneerlijke voet concurreren met Nederlandse partijen én mogelijk jongeren faciliteren alcohol te bestellen. Effectieve regelgeving valt of staat hiermee. Thuiswinkel.org roept de wetgever daarom op om deze wetgeving in Europa te harmoniseren.

Mogelijkheden die die wetswijziging biedt

Ondanks bovenstaande vindt Thuiswinkel.org in de basis ketenaansprakelijkheid ook logisch. Wij zijn er van overtuigd dat, wanneer de vervoerder aansprakelijk kan worden gesteld, de daadwerkelijke bezorgers beter geïnstrueerd worden om ook aan de deur te controleren. We zien dat een dergelijke actie binnen supermarkten ook haar vruchten heeft afgeworpen.²³ Supermarkten hebben hun personeel beter opgeleid om op leeftijd te controleren en dat resulteert in betere nalevingscijfers. Dit lijkt ons ook een logisch resultaat van de verschuiving van de verantwoordelijkheid.

Daarnaast is het, ons inziens, zeer onterecht dat wanneer de bezorger zijn taken niet uitvoert de online verkoper aansprakelijk gesteld kan worden.

De voorwaarden hiervoor is wel dat de vervoerders hun maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen en de dienst blijven aanbieden tegen een betaalbare prijs en met inachtneming van het onmiskenbaar 18+ principe om onnodige frictie in de bezorging te beperken.

¹ <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-4912f979-f889-4cd2-a4f9-acd6632938d5/pdf>

² <https://www.cbl.nl/app/uploads/2019/03/CBL-Code-Verantwoorde-alcoholverkoop-in-de-supermarkt-2022.pdf>

³ De gewogen naleving van het overkoepelende verkoopkanaal supermarkten is 62,6% in 2022 en 58,1% in 2020 [https://leeftijdscntrole.nl/overige-projecten-samenwerkingen/landelijk-nalevingsonderzoek-2020/#:~:text=Het%20gewogen%20nalevingscijfer%20voor%20alcoholverkoop,nalevingscijfer%20van%202018%20\(37.7%25\).https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2022D36256#:~:text=In%202015%20was%20het%20nalevingscijfer,2020%20was%20het%2038.0%256.](https://leeftijdscntrole.nl/overige-projecten-samenwerkingen/landelijk-nalevingsonderzoek-2020/#:~:text=Het%20gewogen%20nalevingscijfer%20voor%20alcoholverkoop,nalevingscijfer%20van%202018%20(37.7%25).https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2022D36256#:~:text=In%202015%20was%20het%20nalevingscijfer,2020%20was%20het%2038.0%256.)

Conclusie

In essentie onderschrijven wij het amendement van de leden Van den Berge en Renkema over het verantwoordelijk maken van ketenpartijen voor het uitvoeren van een leeftijdscontrole als zij zijn betrokken bij de aflevering van alcoholhoudende drank. Het is onredelijk dat de juridische aansprakelijkheid op dit moment alleen bij de verkoper ligt. Vervoerders moeten ook aansprakelijk gesteld kunnen worden als zij hun verplichtingen niet nakomen. Echter biedt dit wetsvoorstel nog onvoldoende antwoord op veel vragen over de reikwijdte van hun aansprakelijkheid.

Daarbij is het wel belangrijk dat bovenstaande zorgen in acht worden genomen door de wetgever. Té hoge kosten en lasten voor de consument kan er voor zorgen dat online verkopers worden ontmoedigd om de geborgde werkwijze te hanteren. De hoge en stijgende kosten zorgen voor een steeds groter ongelijk speelveld tussen compliant en niet-compliant bedrijven. Daarbij zien we ook dat steeds meer buitenlandse verkopers de Nederlandse markt betreden en zich niet aan dezelfde wet- en regelgeving houden.